

University of Groningen

Preventie of pretentie? De effecten op recidive van een preventieproject in de provincie Groningen

Duipmans, Dirk

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version

Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:

1993

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):

Duipmans, D. (1993). *Preventie of pretentie? De effecten op recidive van een preventieproject in de provincie Groningen*. s.n.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

hoofdstuk 10

SAMENVATTING EN DISCUSSIE

In deze studie heeft de vraag centraal gestaan of een preventieproject in het arrondissement Groningen, dat zich richt op hulpverlening aan jongeren die met de politie in aanraking zijn gekomen, een bijdrage levert aan het voorkomen van nieuwe politiecontacten van deze jongeren. Een belangrijke nevenvraag was of de introductie van dit experiment ook gevolgen heeft gehad voor de wijze waarop de politie contacten met jongeren in verband met strafrechtelijke feiten heeft afgehandeld. In de loop van het onderzoek kwam nog een ander probleem naar voren. Het bleek namelijk dat, naast de invoering van het proefproject, verschillende politiekorpsen nog met een andere vernieuwing werden geconfronteerd: de automatisering. Omdat we verwachtten dat als gevolg daarvan de wijze waarop en de mate waarin contacten van jongeren met de politie worden geregistreerd zou kunnen veranderen, hebben we ook aandacht besteed aan dit onderwerp. In het navolgende zullen we om te beginnen voor elk van deze onderwerpen de voornaamste resultaten nog eens systematisch de revue laten passeren (10.1). Daarna gaan we in op de implicaties van deze bevindingen (10.2).

10.1 Samenvatting van de resultaten

Een belangrijk doel van deze studie is geweest te onderzoeken welke bijdrage een op jongeren met politiecontacten gericht hulpverleningsprogramma levert aan het voorkomen dat deze jongeren opnieuw met de politie en justitie in aanraking komen. Bij de bespreking van de literatuur hebben we gezien dat dit een onderwerp is waaraan, zeker in de Nederlandse context, nauwelijks systematisch aandacht is besteed. Evaluaties van preventieprogramma's zijn vaak vooral proces-evaluaties. Aan de uitkomsten van die programma's wordt meestal maar in beperkte mate aandacht besteed. Voor zover de effecten wel zijn onderzocht, vertoont dat onderzoek nogal eens methodologische tekortkomingen. Met deze

studie hebben we een bijdrage willen leveren om in deze tekortkomingen te voorzien. We zijn daarbij uitgegaan van een quasi-experimentele onderzoeksofzet waarbinnen nog weer eens van twee verschillende benaderingen gebruik is gemaakt: een cohortanalyse en een 'untreated control group design'. In de *cohortanalyse* vergelijken we de recidive onder jongeren die voor de introductie van het experiment met de politie in aanraking komen, met de recidive onder jongeren met politiecontacten na de invoering van het proefproject. In het 'untreated control group design' gaan we na in welke mate jongeren die voor de invoering van het experiment met de politie in aanraking zijn gekomen, daarna recidiveren. In beide gevallen verrichten we metingen bij experimentele groepen en een controlegroep.

De resultaten van deze benaderingen geven inzicht in de algemeen preventieve werking van het project. Daarnaast hebben we ook nog van een derde benadering gebruik gemaakt, te weten een *matchingsprocedure*. Door jongeren die hulp hebben ontvangen te matchen met jongeren die geen hulp hebben ontvangen, hebben we getracht ook op individueel niveau de effecten van het proefproject vast te stellen.

Wat zijn nu de resultaten? Achtereenvolgens gaan we in op de afhandeling door de politie, de recidive en de consequenties van de doorgevoerde automatisering.

10.1.1 Afhandeling door de politie

De eerste vraag waaraan we in deze studie aandacht hebben besteed, is of de politie als gevolg van de introductie van het proefproject anders is gaan reageren op jongeren die strafrechtelijke feiten hebben gepleegd. We hebben daarbij twee deelvragen onderscheiden. Om te beginnen hebben we onderzocht of de politie na het invoeren van het proefproject vaker overgaat tot het opmaken van een proces-verbaal. Vervolgens zijn we nagegaan of, indien een proces-verbaal was opgemaakt, dit als gevolg van het proefproject ook vaker dan voorheen naar het Openbaar Ministerie werd doorgezonden. Anders geformuleerd: wordt er door de politie na t_{exp} minder geseponeerd? De analyse die we hebben uitgevoerd, heeft laten zien dat de verwachting dat de introductie van het proefproject leidt tot het vaker opmaken van een proces-verbaal, wordt bevestigd. Nader onderzoek laat zien dat deze stijging vooral optreedt bij de categorie jongeren die wat lichtere delicten heeft gepleegd.

Bij de tweede deelvraag hebben we de verwachting geformuleerd dat in de experimentgemeenten na t_{exp} minder processen-verbaal zullen worden doorgezonden dan voor de introductie van het experiment. De resultaten van de analyse laten evenwel zien dat deze verwachting niet uitkomt. Bij de zwaardere gevallen worden voor en na t_{exp} ongeveer evenveel processen-verbaal doorgezonden, terwijl in de experimentgemeenten bij de lichtere gevallen een tendens waarneembaar is dat er meer in plaats van minder processen-verbaal worden doorgezonden. We kunnen concluderen dat het proefproject enige aanzuigende werking heeft: met name voor jongeren die minder ernstige delicten hebben gepleegd, is na t_{exp} het risico in het justitieel circuit te komen groter dan daarvoor.

10.1.2 Analyse van de recidive

Om antwoord te krijgen op de vraag of het proefproject ertoe bijdraagt dat de door jongeren gepleegde criminaliteit afneemt, hebben we drie verschillende wegen bewandeld. Om te beginnen hebben we een quasi-experimentele cohort-analyse verricht, vervolgens zijn we voor jongeren die voor t_{exp} al met de politie in aanraking zijn gekomen nagegaan of zij na t_{exp} wel of niet recidiveren. Tenslotte hebben we met behulp van een matchingsprocedure getracht het directe effect van hulpverlening op recidive te meten.

a. resultaten van de cohortanalyse

De belangrijkste analyse die we hebben verricht, is een quasi-experimentele cohortanalyse. Binnen deze analyse hebben we nog weer twee verschillende metingen gebruikt: recidive binnen een vaste en recidive binnen een variabele periode.

Om te beginnen is onderzocht of jongeren in de experimentgemeenten na de invoering van het proefproject binnen een vaste termijn van zes (respectievelijk twaalf en achttien) maanden na het eerste politiecontact in de onderzochte periode minder vaak recidiveerden dan jongeren in een controlegemeente en jongeren in de experimentgemeenten en controlegemeente voor t_{exp} . Het overheersende beeld dat uit deze analyse naar voren is gekomen, is dat er als gevolg van de introductie van het proefproject geen veranderingen optreden in de recidive onder jongeren met politiecontacten. Binnen dit beeld zijn echter enkele interessante nuances aan te brengen. Voor bepaalde categorieën van jon-

geren konden we onder bepaalde omstandigheden wel een licht, voor het proefproject gunstig effect waarnemen. Zo bleken de 18-20 jarige first offenders in de experimentgemeenten na t_{exp} op de korte termijn (binnen 6 of 12 maanden) minder snel te recidiveren dan de overeenkomstige categorie in de controlegemeente. Bij de oudste leeftijdscategorie, de 21-24 jarigen, bleken zowel de first offenders als de recidivisten uit de experimentgemeenten na de invoering van het project op de langere termijn (18 maanden) minder vaak opnieuw met de politie in aanraking te komen dan dezelfde categorieën in de controlegemeente.

In de tweede meting die we in de quasi-experimentele cohortanalyse hebben gebruikt, is het aantal malen dat jongeren voor en na de invoering van het experiment met de politie in aanraking zijn gekomen, gerelateerd aan de van individu tot individu verschillende lengte van de periode waarover de criminaliteit is gemeten (met een minimale lengte van 6 maanden). Deze analyse laat in grote lijnen hetzelfde beeld zien: de introductie van het proefproject heeft niet tot gevolg dat jongeren minder frequent met de politie in aanraking komen. Ook binnen deze analyse doet zich echter een kleine, maar opvallende nuance voor. Het blijkt namelijk dat in enkele experimentgemeenten het proefproject voor jongeren die vanwege het plegen van vermogensdelicten met de politie in aanraking zijn gekomen wel enige, zij het kleine, effecten lijkt te sorteren.

b. resultaten van het 'untreated control group design'

In de cohortanalyse is uitgegaan van alle jongeren die in een bepaalde periode voor en/of na t_{exp} met de politie in aanraking zijn gekomen. Bij de analyse die we daarna hebben uitgevoerd, is het uitgangspunt wat anders geweest. In dit 'untreated control group design' hebben we ons beperkt tot dat deel van de respondenten dat al voor de invoering van het proefproject met de politie in aanraking was gekomen. De vraag die we hierbij hebben gesteld, is of voor deze categorie effecten van het proefproject waarneembaar zouden zijn. Ook binnen deze analyse hebben we getracht de effecten op twee manieren vast te stellen: via een gestandaardiseerde maat (waarbij er rekening mee is gehouden dat de periode waarover de criminaliteit is gemeten van individu tot individu verschilt) en via het aantal contacten binnen vaste periodes. Evenals bij de voorgaande analyse komt ook hier als overheersend beeld naar voren dat het proefproject geen effecten heeft. De nuance die bij deze analyse is aan te brengen, heeft betrekking op de meerderjarigen tegen wie voor t_{exp} al eens

proces
aanra

c. res
De b
verme
aansli
te ste
ertoe
jonge
hebbe
gema
ren').
over
op jo
weini
proef
betrel
hulp

d. A-

Bij d
het a
tusse
nog
jonge
categ
twee
den
crim
dat o
zijn.
zoud

dat,
expe

proces-verbaal is opgemaakt: zij lijken na t_{exp} wat minder vaak met de politie in aanraking te komen dan daarvoor.

c. resultaten van de matchingsprocedure

De beide voorgaande analyses hebben, zonder dat we dat expliciet hebben vermeld, betrekking op de effecten van het proefproject op macroniveau. In aansluiting daarop hebben we ook onderzocht of op microniveau effecten vast te stellen zijn. De vraag die aan de orde is, luidt dan: leidt het proefproject ertoe dat jongeren die hulp ontvangen minder recidiveren dan overeenkomstige jongeren die geen hulp ontvangen. Om deze vraag te kunnen beantwoorden, hebben we jongeren die hulp hebben ontvangen (de 'experiment-jongeren'), gematched met jongeren die geen hulp hebben ontvangen (de 'controle-jongeren'). Omdat we in de controlegemeente geen informatie op individueel niveau over de hulpverlening konden verkrijgen, heeft deze analyse alleen betrekking op jongeren uit de experimentgemeenten. De resultaten van deze analyse zijn weinig verrassend te noemen: over het geheel genomen kunnen we voor het proefproject geen gunstige effecten vaststellen. Alleen voor de jongeren die betrekkelijk weinig problemen kennen en/of aan wie in een vroegtijdig stadium hulp wordt geboden, lijkt het proefproject enig resultaat te hebben.

d. A- en B-gemeenten

Bij de steekproeftrekking hebben we onderscheid gemaakt tussen gemeenten in het arrondissement Groningen waarin al sprake was van enige samenwerking tussen politie en buitenjustitiële hulpverlening en gemeenten waarin daarvan nog geen sprake was. De verwachting die we daarbij koesterden, was dat de jongerencriminaliteit zich na de invoering van het proefproject in de eerste categorie, de A-gemeenten, anders zou ontwikkelen dan in de gemeenten uit de tweede categorie, de B-gemeenten. In welke richting die verschillen zich zouden manifesteren, was overigens niet helemaal duidelijk. Het is denkbaar dat de criminaliteit in de A-gemeenten sneller zou dalen dan in de B-gemeenten, omdat de eerste aanloopmoeilijkheden in die samenwerking al overwonnen zouden zijn. Maar ook de verwachting dat de effecten juist in de B-gemeenten groter zouden zijn omdat daar de veranderingen het grootst zijn, valt te verdedigen.

De resultaten van het onderzoek hebben enigszins verrassend laten zien dat, voor zover aanwezig, de effecten het proefproject in het ene type van experimentgemeente niet afwijken van die in het andere type van experimentge-

meente. We moeten concluderen dat deze verschillen in aanvangsconditie geen rol spelen bij de resultaten van het experiment.

e. samenvattend

Van elk van de drie analyses die we hebben uitgevoerd, is de voornaamste conclusie geweest dat het proefproject over het geheel genomen weinig heeft bijgedragen aan het terugdringen van door jongeren gepleegde criminaliteit. We hebben echter ook gezien dat in elke analyse steeds een bepaalde categorie naar voren kwam die daarop, met de nodige omzichtigheid, een uitzondering leek te vormen. De vraag dringt zich dan ook op of we op grond van deze verschillende analyses uiteindelijk niet één bepaalde categorie kunnen aanwijzen voor wie een project als het in deze studie geëvalueerde succesvol kan zijn. Bij wijze van samenvatting formuleren we daarom, zij het met de nodige voorzichtigheid, de volgende hypothese:

van hulpverlening aan jongeren met politiecontacten is alleen resultaat (in de zin van een vermindering van criminaliteit) te verwachten als deze is gericht op jongeren die vermogensdelicten plegen en als deze in een vroegtijdig stadium van hun criminele carrière tot stand komt.

10.1.3 Automatisering

Evaluaties van interventieprogramma's voltrekken zich in een dynamische omgeving. Die omgeving is aan voortdurende veranderingen onderhevig. Organisaties en instellingen die te maken hebben met de uitvoering van dergelijke programma's, kunnen en zullen op die veranderingen reageren. Eén van de meest interessante ontwikkelingen die het afgelopen decennium kenmerkt, betreft de automatisering. De snelheid waarmee en de schaal waarop de automatisering zich heeft voltrokken, is zonder meer verbazingwekkend. Uiteraard valt te verwachten dat in een organisatie als de politie, waarin het snel kunnen verwerken van informatie van groot belang is, de introductie van de computer zal plaats vinden. Meer nog: er valt te verwachten dat met nieuwe technische mogelijkheden routines en procedures zich wijzigen.

Eén van de interessante bevindingen van deze studie is dat het in de dagelijkse praktijk gebruik gaan maken van computers consequenties heeft gehad voor de registratie in de dagrapporten. Meer concreet: bij de politiekorpsen waar een geautomatiseerde verwerking van de dagrapporten is doorgevoerd

wordt, als gevolg van die automatisering, naar verhouding meer geregistreerd dan bij het korps in de controlegemeente. Deze op zich interessante bevinding heeft echter één vervelend aspect. Het effect dat we vinden, kan het saldo zijn van twee processen die in tegengestelde richtingen werken. Enerzijds kan als gevolg van de automatisering de geregistreeerde criminaliteit zijn toegenomen, anderzijds kan ten gevolge van het experiment de criminaliteit zijn gedaald. Hoe groot het aandeel van elk van deze processen is in het uiteindelijke resultaat, is niet bekend. In beginsel is het dus mogelijk dat het proefproject meer effecten heeft gehad dan we hebben kunnen vaststellen.¹ Als gevolg van de automatisering kunnen deze effecten evenwel zijn "verdoezeld". In de volgende paragraaf komen we hierop terug.

10.2 Discussie

Aan het eind van deze studie willen we, tegen de achtergrond van de grote hoeveelheid informatie die in de voorgaande hoofdstukken is gepresenteerd, enkele hoofdlijnen naar voren halen. We gaan daarbij vooral in op zaken die naar onze mening bij het opzetten van preventieprogramma's en de evaluatie daarvan goed overdacht moeten worden.

Het eerste aandachtspunt betreft de bevinding dat in de experimentgemeenten na de introductie van het proefproject de recidive onder jongeren lijkt te zijn gestegen in vergelijking met de controlegemeente. Dat is een resultaat dat haaks staat op de intenties van het experiment. Weliswaar verdwijnt deze stijging weer grotendeels als we controleren voor verschillen tussen de cohorten die voor en na t_{exp} met de politie in aanraking komen, maar daarmee is de vraag hoe dit resultaat kan ontstaan nog niet beantwoord. Nu zijn onze bevindingen gebaseerd op door de politie geregistreeerde gegevens. De vraag is dan ook allereerst hoe het komt dat de politie meer recidive registreert. Is de recidive werkelijk toegenomen? Is de politie, wellicht als gevolg van het proefproject, meer gaan registreren? Of zijn er misschien nog andere factoren in het spel? In schema 10.1 hebben we de factoren die van invloed kunnen zijn op (veranderingen in) de omvang van de recidive weergegeven.

---

1. Op grond van de ons bekende literatuur lijkt dat overigens niet echt waarschijnlijk.